Minister Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

BM-II.059.1.415.2026
Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na Interpelację nr 18279 Pana Posła Jarosława Sachajki, „w sprawie narastającego ubóstwa ekonomicznego, w szczególności ubóstwa dzieci, oraz nieskuteczności polityki społecznej państwa", proszę przyjąć poniższe wyjaśnienia.

Wzrost zasięgu ubóstwa skrajnego wśród dzieci z 5,4% w 2024 r. do 6,6% w 2025 r. należy analizować w szerszym kontekście zmian obserwowanych w ostatnich latach. Warto zauważyć, że zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego w 2023 r. wskaźnik ten wynosił 7,6%, a zatem poziom odnotowany w 2025 r. pozostawał wyraźnie niższy od tego sprzed dwóch lat. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem relatywnym dzieci wyniósł 14,3% w 2023 r., 14,2% w 2024 r. oraz 16,3% w 2025 r.

Z punktu widzenia metodyki pomiaru ubóstwa skrajnego zasadnicze znaczenie miał wzrost wartości minimum egzystencji. W 2025 r. średnioroczna wartość minimum egzystencji wzrosła o 7,6%, podczas gdy średnioroczna inflacja wyniosła 3,6%. Oznacza to, że koszt zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych zwiększał się znacznie szybciej niż przeciętny poziom cen towarów i usług konsumpcyjnych.

W warunkach niższej inflacji niż w latach 2022–2023 nominalny wzrost części świadczeń społecznych, których waloryzacja opiera się na wskaźniku inflacji, miał relatywnie mniejsze znaczenie dla kompensowania wzrostu kosztów minimum egzystencji niż w okresie wysokiej dynamiki cen. W rezultacie odnotowano niewielki wzrost zasięgu ubóstwa skrajnego wśród dzieci względem 2024 r., przy czym poziom tego wskaźnika pozostał niższy niż w 2023 r.

W przypadku części świadczeń rodzinnych, których wysokość nie podlega corocznej waloryzacji, ich relatywne znaczenie w budżetach gospodarstw domowych zmniejszało się wraz ze wzrostem wartości minimum egzystencji. Oznacza to, że ich udział w pokrywaniu kosztów podstawowych potrzeb życiowych był w 2025 r. mniejszy niż w latach wcześniejszych.

Informuję, że Główny Urząd Statystyczny (GUS) nie publikuje wskaźników zasięgu ubóstwa skrajnego dla województw. Ze względu na liczebność próby Badania Budżetów Gospodarstw Domowych prezentowanie wyników na poziomie województw nie zapewnia odpowiedniej precyzji statystycznej.

Dane GUS wskazują na utrzymujące się zróżnicowanie pomiędzy miastami i obszarami wiejskimi. W latach 2023–2025 zasięg ubóstwa skrajnego w miastach wyniósł odpowiednio 3,3%, 2,7% i 2,5%, natomiast na obszarach wiejskich 11,5%, 8,8% i 9,5%. Pomimo niewielkiego wzrostu wskaźnika na obszarach wiejskich w 2025 r. względem 2024 r., jego poziom pozostawał niższy niż w roku 2023. Najwyższe wartości nadal odnotowywano na pozaaglomeracyjnych obszarach wiejskich (12,4%, 10,2% i 11,3%), natomiast najniższe w miastach liczących co najmniej 500 tys. mieszkańców (1,6%, 1,3% i 1,1%).

tel. 222-500-108
info@mrips.gov.pl
https://www.gov.pl/web/rodzina
ul. Nowogrodzka 1/3/5
00-513 Warszawa

Dane wskazują, że ryzyko ubóstwa skrajnego wzrasta wraz z liczbą dzieci pozostających na utrzymaniu. W latach 2023–2025 zasięg ubóstwa skrajnego w małżeństwach wychowujących jedno dziecko wyniósł odpowiednio 2,1%, 1,6% i 1,4%, w małżeństwach z dwojgiem dzieci 3,4%, 2,5% i 3,1%, a w małżeństwach wychowujących troje i więcej dzieci 6,9%, 3,6% i 6,0%. W gospodarstwach samotnych rodziców wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 2,5%, 2,5% i 1,4%. Oznacza to, że we wszystkich analizowanych typach rodzin poziom ubóstwa skrajnego w 2025 r. był niższy niż w 2023 r.

W gospodarstwach domowych z co najmniej jednym dzieckiem do 16 roku życia posiadającym orzeczenie o niepełnosprawności zasięg ubóstwa skrajnego wyniósł 7,6% w 2023 r., 4,2% w 2024 r. i 3,9% w 2025 r., podczas gdy w gospodarstwach z co najmniej jedną osobą z niepełnosprawnością jego wskaźnik kształtował się na poziomie odpowiednio 9,0%, 7,0% i 7,3%. W obu przypadkach poziom ubóstwa skrajnego w 2025 r. pozostawał niższy niż w 2023 r. Wyniki dotyczące gospodarstw wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami należy interpretować z dużą ostrożnością ze względu na stosunkowo niewielką liczebność tej podgrupy w Badaniu Budżetów Gospodarstw Domowych.

Dane publikowane przez Eurostat oraz Główny Urząd Statystyczny nie obejmują informacji o liczbie dzieci jednocześnie zagrożonych ubóstwem dochodowym i doświadczających poszczególnych form deprywacji materialnej i społecznej, takich jak niemożność zapewnienia im odpowiedniego wyżywienia, ogrzewania mieszkania, odzieży, leczenia, transportu, dostępu do komputera czy uczestnictwa w zajęciach szkolnych. Dane publicznie dostępne prezentowane są odrębnie dla poszczególnych wskaźników ubóstwa i deprywacji.

Jednocześnie dane z badania EU-SILC wskazują, że pod względem zagrożenia dzieci ubóstwem dochodowym (AROP) oraz pogłębioną deprywacją materialną i społeczną (SMD) sytuacja uległa poprawie w porównaniu do 2023 r. Wskaźnik zagrożenia ubóstwem dochodowym (AROP) dla osób poniżej 18 r. życia wyniósł 14,1% w 2023 r., 13,6% w 2024 r. i 13,7% w 2025 r., a wskaźnik pogłębionej deprywacji materialnej i społecznej (SMD) obniżył się z 3,0% w 2023 r. do 2,1% w 2024 r. i 1,7% w 2025 r. Oznacza to, że zarówno zasięg ubóstwa dochodowego, jak i pogłębionej deprywacji materialnej i społecznej wśród dzieci w 2025 r. pozostawał niższy niż w 2023 r., przy czym szczególnie wyraźną poprawę odnotowano w zakresie pogłębionej deprywacji materialnej i społecznej.

Informuję, że dane sprawozdawcze z realizacji świadczeń rodzinnych nie obejmują informacji o liczbie rodzin i dzieci, które utraciły prawo do zasiłku w związku z przekroczeniem kwoty kryterium dochodowego.

Kierownictwo MRPiPS dokonuje corocznej oceny funkcjonowania świadczenia wychowawczego w ramach Sprawozdania Rady Ministrów z realizacji ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, przedkładanego corocznie Sejmowi i Senatowi na podstawie art. 3 tego aktu ustawy.

Należy wskazać, że dostępne badania statystyczne nie pozwalają na określenie liczby dzieci, które zostały „wyprowadzone z ubóstwa" wyłącznie dzięki świadczeniu wychowawczemu. Zmiany poziomu ubóstwa są rezultatem łącznego oddziaływania wielu czynników, zwłaszcza dotyczących sytuacji na rynku pracy, wzrostu wynagrodzeń, zmian wysokości i zakresu innych świadczeń społecznych, waloryzacji świadczeń emerytalno-rentowych czy zmian kosztów utrzymania gospodarstw domowych. Powiązanie fluktuacji zasięgu ubóstwa wyłącznie bądź przede wszystkim z oddziaływaniu programu 800+ byłoby w związku z tym bezpodstawne.

Analiza efektów realizacji ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci zawiera się w corocznej informacji Rady Ministrów z wykonania zadań z zakresu tego aktu, której elementem jest analiza skuteczności programu w ograniczaniu ubóstwa. Termin złożenia informacji za 2025 r. przypada na 30 września 2026 r.

Odnosząc się do wynikającej z treści interpelacji tezy, zgodnie z którą polski rząd nie prowadzi skutecznej polityki rodzinnej wyjaśniam, że Polska konsekwentnie realizuje działania na rzecz ograniczania ubóstwa wśród rodzin z dziećmi poprzez rozwijanie systemowego wsparcia dochodowego i usług opiekuńczych oraz inwestycje w opiekę instytucjonalną. Szczególny nacisk kładziony jest na wyrównywanie szans dzieci poprzez zwiększanie dostępności terytorialnej i finansowej instytucji opieki oraz podnoszenie jakości świadczonych usług.

W ciągu ostatnich dwóch i pół roku nastąpiły znaczące zmiany w zakresie wsparcia kierowanego do rodzin z dziećmi. W 2024 r. skierowano nowe środki na wsparcie rodzin w postaci celowanych świadczeń z programu „Aktywny rodzic". Ustawą z dnia 15 maja 2024r. o wspieraniu rodziców w aktywności zawodowej oraz w wychowaniu dziecka - „Aktywny rodzic" (Dz. U. z 2024 r. poz. 858), która jest elementem kompleksowej reformy systemu wspierania opieki nad dziećmi do lat 3, od 1 października 2024 r. wprowadzono do polskiego systemu prawnego trzy nowe świadczenia:

— „aktywni rodzice w pracy", kierowane do aktywnych zawodowo rodziców dziecka w wieku od 12 do 35 miesiąca życia. Ustawa definiuje aktywność zawodową, której poziom oraz rodzaj uprawnia do otrzymywania świadczenia. Przysługuje ono w wysokości 1500 zł miesięcznie lub 1900 zł miesięcznie w przypadku dzieci z niepełnosprawnością;
— „aktywnie w żłobku", kierowane do rodziców dzieci uczęszczających do żłobka, klubu dziecięcego albo dziennego opiekuna, przysługuje w wysokości do 1500 zł miesięcznie na dziecko lub do 1900 zł miesięcznie na dziecko z niepełnosprawnością, ale w wysokości nieprzekraczającej opłaty, jaką rodzic ponosi za pobyt dziecka w instytucji opieki. Świadczenie przekazywane jest do żłobka, który o jego kwotę obniża opłatę za pobyt dziecka w tej instytucji.
— „aktywnie w domu", przysługujące na każde dziecko w rodzinie w wieku od 12 do 35 miesiąca życia. Świadczenie jest wypłacane w wysokości 500 zł miesięcznie Wsparcie w tej formie kierowane jest do rodziców, którzy nie są uprawnieni lub nie decydują się na skorzystanie ze świadczenia „aktywni rodzice w pracy" lub „aktywnie w żłobku".

Kolejną ważną zmianą w obszarze opieki wczesnodziecięcej jest poprawa dostępności terytorialnej i finansowej instytucji opieki dla dzieci w wieku do lat 3, a także znaczne podniesienie jakości świadczonych w nich usług. Kluczowe znaczenie mają w tym zakresie:

— program „Aktywny Maluch 2022–2029" finansowany ze środków Krajowego Planu Odbudowy oraz Funduszu Europejskiego dla Rozwoju Społecznego program rozwoju instytucji opieki nad dziećmi w wieku do lat 3;
— program „Aktywny Dzienny Opiekun w Gminie" (edycja 2024 i 2025. Nabór wniosków na edycję 2026 ogłoszono 5 listopada 2025 r.), opracowany z myślą o małych miejscowościach i promujący powstawanie dziennych opiekunów jako formy opieki najbardziej dopasowanej do lokalnych potrzeb małych gmin, w których do tej pory nie powstała żadna forma opieki;
— program „Aktywne Place Zabaw" (edycja 2025, nabór wniosków na edycję na rok 2026 ogłoszono 7 listopada 2025 r.) mający wspomagać rozwój zdrowych nawyków

ruchowych dzieci na świeżym powietrzu, poprzez zapewnienie im dostępu do placów zabaw;

— reforma standardów jakości opieki. W jej ramach przygotowano rozporządzenie z 13 grudnia 2024 r. w sprawie standardów opieki nad dziećmi do lat 3., które obowiązują od 1 stycznia br. Podjęto też szereg działań informacyjnych, szkoleniowych i wdrożeniowych w ramach powołanej we współpracy z organizacjami pozarządowymi i zapleczem naukowym „Akademii Wsparcia”[1]. Stanowi ona sieć organizacji pozarządowych wspierających wdrażanie standardów obejmująca lidera krajowego, 16 liderów wojewódzkich, Ambasadora i Cyfrowego Ambasadora Akademii.

Prowadzone w ramach tej sieci szkolenia i inne działania służą rozwojowi kompetencji rodziców, opiekunów oraz lokalnych liderek i liderów zaangażowanych w działania na rzecz wczesnego wspomagania rozwoju dzieci i likwidowanie tzw. „białych plam”– gmin bez instytucjonalnej opieki.

Ponadto z budżetu państwa jest także finansowane podwyższenie od 1 stycznia 2024 r. podstawowego i najbardziej powszechnego świadczenia kierowanego do rodzin z dziećmi na utrzymaniu, czyli świadczenia wychowawczego, z 500 zł do 800 zł miesięcznie na każde dziecko w wieku do ukończenia 18 r. życia.

W roku 2024 weszła też w życie przygotowana w MRPiPS ustawa o zmianie ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, dzięki której podwyższona została maksymalna wysokość świadczeń z funduszu alimentacyjnego o 100% - z kwoty 500 zł miesięcznie do 1000 zł miesięcznie.

Według stanu na koniec 2025 r. przeciętna miesięczna liczba osób pobierających zasiłki rodzinne sięgnęła 610 tys. Dla porównania, zgodnie z danymi na koniec 2015 r. wynosiła ona przeciętnie 2 035,4 tys. świadczeniobiorców w ujęciu miesięcznym.

W latach 2024 – 2026 na świadczenie wychowawcze wypłacono:
— w 2024 r.: 66,2 mld zł, na przeciętnie miesięcznie 6,8 mln dzieci;
— w 2025 r.: 64,9 mld zł, na przeciętnie miesięcznie 6,7 mln dzieci;
— w I–VI miesiącu 2026 r.: 31,3 mld zł, na przeciętnie miesięcznie 6,5 mln dzieci.

Informuję, że uchwała nr 149 Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 2023 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2024-2028 weszła w życie 1 stycznia 2024 r. Program jest kontynuacją wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 . Jego głównym założeniem jest zapewnienie pomocy zarówno dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji, jak i osobom starszym, z niepełnosprawnościami czy o niskich dochodach. Ważnym elementem programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym zjedzenia gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W szczególnie uzasadnionych przypadkach i w sytuacji przyjęcia przez gminę odpowiedniego programu osłonowego, pomoc w formie posiłku może być przyznana dzieciom i młodzieży w szkole bez ustalania sytuacji rodziny w drodze rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania przez ośrodek pomocy społecznej decyzji administracyjnej.

W ramach programu realizowane są trzy moduły:
1. moduł dla dzieci i młodzieży;
2. moduł dla osób dorosłych (za realizację zadań wynikających z modułów 1 i 2 odpowiada minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego);

[1] „Akademia Wsparcia – krajowy system wspierania rozwoju opieki wczesnodziecięcej w Polsce - 2024-2026”

3. moduł organizacji stołówek oraz miejsc spożywania posiłków w szkołach (za realizację zadań wynikających z modułu 3 odpowiada minister właściwy do spraw oświaty i wychowania).

Z przekazywanych w ramach programu środków gminy udzielają wsparcia osobom spełniającym warunki otrzymania pomocy wskazane w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz spełniającym kryterium dochodowe równe 200% kryterium, o którym mowa w art. 8 ww. ustawy:

1. dzieciom do czasu podjęcia nauki w szkole podstawowej,
2. uczniom do czasu ukończenia szkoły ponadpodstawowej,
3. osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacjach wymienionych w art. 7 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej - w formie posiłku, świadczenia pieniężnego na zakup posiłku lub żywności albo świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych.

Kryteria dochodowe od 1 stycznia 2025 r. w ramach programu wynoszą: 2020 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 1646 zł dla osoby w rodzinie.

Z programu dofinansuje się też posiłki dowożone osobom dorosłym, w tym niewychodzącym z domu (np. ze względu na podeszły wiek czy niepełnosprawność), które nie są w stanie przygotować sobie codziennego gorącego posiłku. Program zapewnia ponadto pozyskanie:

— dodatkowych środków na dowóz posiłków - w ramach modułu 2 wójt (burmistrz, prezydent miasta) może uzyskać zwiększenie dotacji do 5% środków finansowych z przeznaczeniem na dowóz posiłków w gminie dla osób, które same nie mogą odebrać posiłku;
— dodatkowych środków dla gmin, które prowadzą samodzielnie stołówki szkolne - wójt (burmistrz, prezydent miasta) może pozyskać zwiększenie dotacji do 5% dla gminy realizującej posiłek w stołówkach przez siebie prowadzonych bezpośrednio.

W ramach systemu pomocy społecznej aktualnie nie są realizowane ani planowane działania czy programy ukierunkowane stricte na pozaaglomeracyjne obszary wiejskie. Co do zasady, pomoc społeczna z założenia skierowana jest do ogółu osób spełniających przesłanki jej otrzymania, określone w ustawie o pomocy społecznej.

Poniższe zestawienia przedstawiają dostępne dane nt. przeznaczonych środków oraz liczby osób objętych programem „Posiłek w szkole i w domu". Kompleksowa informacja za rok 2026 r. nie jest jeszcze dostępna.

Tabela 1. Liczba osób objętych w latach 2024-2025 programem „Posiłek w szkole i w domu" z wyszczególnieniem dzieci, w tym którym przyznano posiłek bez przeprowadzenia wywiadu środowiskowego oraz osób dorosłych.

	2024	2025
Liczba osób objętych programem	671 061	669 491
z tego: liczba dzieci	307 750	301 182
liczba osób dorosłych	363 311	368 309

Tabela 2. Koszty realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” w latach 2024-2025 wraz z kosztami posiłków – pomoc w formie posiłków niewymagająca przeprowadzenia wywiadu środowiskowego.

	2024	2025
Koszt programu (zł)	711 848 996	758 483 420
z tego: środki własne gmin (zł)	223 033 335	258 169 547
środki z budżetu państwa (zł)	488 815 661	500 313 873

Zgodnie z art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, kwoty kryteriów dochodowych uprawniających do zasiłku rodzinnego: kryterium ogólne i kryterium dla rodzin z dzieckiem z niepełnosprawnością oraz kryterium uprawniające do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka, a także wysokość świadczeń rodzinnych, z wyłączeniem wysokości świadczenia pielęgnacyjnego, podlegają weryfikacji co 3 lata z uwzględnieniem wyników badań progu wsparcia dochodowego rodzin. Próg wsparcia dochodowego rodzin bada i przedstawia Instytut Pracy i Spraw Socjalnych. W świetle art. 18 ust. 1 ww. ustawy kwoty kryterium dochodowego uprawniającego do zasiłku rodzinnego, kryterium uprawniającego do jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia się dziecka oraz kwoty ww. świadczeń rodzinnych, w tym zasiłku pielęgnacyjnego, podlegają procedurze weryfikacji, która nie wiąże się jednak z koniecznością zmiany ich wysokości.

Z wyrazami szacunku

z up. Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Katarzyna Nowakowska
Podsekretarz Stanu
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/